

Helse- og Rehabilitering

Prosjekt 2001/0158

Forebygging

Munnavlesning og lyttetrening 2

Hørselshemmedes Landsforbund

Prosjektleder: Birgitta Lie

FORORD

Munnavlesnings og lyttetreningsprosjekt 2 har som mål å utvikle et norsk interaktivt PC-basert opplæringsmiddel for tunghørte og å spre det til brukere og faginstanser over hele Norge. Prosjektleder har vært Birgitta Lie, prosjektmedarbeider har vært Rolf Svendsen. Det har vært et nært samarbeid med Birgit Cook og Robert Haneklou og de andre nordiske lands representanter i den nordiske NUH-gruppen. Styringsgruppe var Aud Eli Thjømøe og Siri Skollerud. Stort takk til alle disse for samarbeid, oppmuntring og støtte. Et særlig takk til brukere og fagfolk som har gitt nyttig feedback.

SAMMENDRAG

Bakgrunnen for prosjektet er at det i Sverige har blitt fremstilt en interaktiv cd-plate som er et verktøy for talespråklige voksne og unge hørselshemmede, som ønsker å forbedre sine ferdigheter i munnavlesning og lytting. Siden det i hele Norden er mangel på hjelpemidler for denne gruppen, ble det dannet en nordisk prosjektgruppe med representanter for Danmark, Finland, Norge og Sverige. Gruppen har samarbeidet om å fremstille respektive lands egne versjoner.

NUH (Nordisk Utveklingscenter för handikapphjälpmedler, Nordisk ministerråd), godkjente alle versjonene i 2001.

Målsetting for oss alle var å fremstille og spre verktøyet i fagmiljøer og blant brukere. Det er nå mulig å kjøpe det norske produktet gjennom Briskeby, som selger det til kostpris. Den består av

en cd-plate og en brukerveiledning. Presentasjoner har forgått siden mai 2001 og Briskeby kommer å fortsette salget så lenge lagret varer og vi demonstrerer det gjerne på forespørsel. Ved hjelp av en PC kan brukeren trene og teste seg selv på avlesning og lytting. Det er mulig selv å bestemme i hvilken rekkefølge og på hvilken måte man vil arbeide med øvelsene. Man kan arbeide audiovisuelt, dvs med bilde og lyd, eller med kun bilde eller lyd. Det går å legge på bakgrunnsstøy for å øke vanskelighetsgraden. Fremmedspråklige og dyslektikere kan være en aktuell brukergruppe i tillegg til hørselshemmede.

KAPITEL 1 BAKGRUNN FOR PROSJEKTET/MÅLSETTING

Briskeby skole og kompetansesenter begynte arbeidet med prosjektet i 1998. NUH (Nordisk Utveklingscenter för Handdikaphjälpmedel, Nordisk Råd) bevilget noen midler til en nordisk samarbeidsgruppe bestående av representanter fra Sverige, Danmark, Finland og Briskeby i Norg. Vår oppgave var å oversette/tilrettelegge og produsere nasjonale opplegg basert på det svenske originalprogrammet, som var utarbeidet av Birgit Cook (hørsels- og døvepedagog) og Robert Haneklou var teknisk ansvarlig.

I 2000 søkte Briskeby for første gang om midler fra Helse og Rehabilitering. Det ble bevilget 200.000 NOK for 2001 (søkt beløp var 300.000) og det ble søkt på nytt i 2001 om midler for 2002. Gledelig nok fikk vi innvilget vår søknad, dermed ble det mulig å fullføre prosjektet. På grunn av tekniske problemer i startfasen, ble avslutningen av prosjektet utsatt til 2003.

Fra Briskeby er Birgitta Lie prosjektleder og har oversatt, tilrettelagt og markedsført den norske versjonen. Rolf Svendsen var ansvarlig for videoopptak, digitalisering, teknikk og teknisk support. Senterleder Aud Eli Thjømøe og avdelingsleder Siri Skollerud var styringsgruppe. Vi samarbeidet nært med Birgit Cook og Robert Haneklou som har utarbeidet originalversjonen. Det var Birgit Cook som tok initiativet til det nordiske prosjektarbeidet, som tok utgangspunkt i mangel på verktøy for å trene/teste ferdigheter i munnavlesning i hele Norden. Arbeidet med oversettelse/tilrettelegging, teknisk gjennomføring og til sist markedsføring har vært omfattande. Målgruppen er unge og voksne med nedsatt hørsel, som ønsker å forbedre forståelsen av talespråk. Målgruppen er også pedagoger og andre fagpersoner som ønsker et hjelpemiddel for å hjelpe elever eller klienter med talespråkforståelsen.

Målsettingen med verktøyet er å spre det slik at flest mulig brukere kan arbeide med å forbedre sin muntlige kommunikasjon. NUH har bidradd med noen midler i startfasen. Takket være finansiering fra Helse og rehabilitering, kan Briskeby nå selge et produkt som består av en interaktiv CD med veiledning, som vi har omsatt til norsk, produsert, revidert og markedsført. Som fremgår av listen nedenfor har etter hvert både bruker- og fagmiljøer blitt informert om prosjektet.

Markedsføring/demonstrasjoner:

Kurs i prosjektledelse 23.-25.01 02

Nordisk Rektorkonferanse på Briskeby 04.02.02

NAS (Nordisk Audiologisk Selskap, Helsingfors 27.05.02

Demo av prosjektet på Briskeby 16.10.02 for brukere og fagfolk

Demo av prosjektet på Briskeby 24.10.02 for brukere og fagfolk

Bjørn Jonassen, Briskeby) 05.11.02

Extrasillet presentasjon av Briskeby i allmenhet og særlig munnavlesningsprosjektet 05.11.02 i NRK1

Demo av prosjekt i HLF, Groruddalen 29.01.03

Forelesning på Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo 04.04.03

Stavanger, Senter for Leseforskning, HLF's Fylkeslag i Rogaland
Bergen, Fylkeslaget av HLF, Vestlandet kompetansesenter – 08.02 og 10.03
Bodø, Regionssykehuset, Spesialpedagogisk senter 20.- 21.02.03
Demo av prosjektet for styret for "Hørselskadades Riksförbund" 16.10.03
Demo for gjester i forbindelse med andre kurs og konferanser på Briskeby
Fortløpende orienteringer/demo til styringsgruppen og kollegaer
Artikler i fagtidsskrifter og annen PR:
Statped nr 4 01
Læring for alle nr 3 01
Døves Tidsskrift
Din Hørsel
Extra spillet, omtale i NRK1 05.11.02
Omtale i NRK1 Puls 07.04 03
Hjemmesiden til Briskeby skole og kompetansesenter
Hjemmesiden til Spesialpedagogisk Støttesystem
Svar pr telefon/brev til interesserte som har hørt om CDn
Jungeltelegraf
Salget har vært bra, og det fortsetter. Også i 2004 vil vi kunne selge av det lager av Cder som er blitt produsert. I forbindelse med andre aktiviteter vil det bli gitt informasjon om verktøyet.

KAPITEL 2 PROSJEKTGJENNOMFØRING/METODE

Første fase var oversettelse av øvelser og brukerveiledning. I forbindelse med øvelsene, var det nødvendig å lage egne ord og setninger, slik at det ble fonetisk logikk. I tillegg måtte øvelsene være "norske", f eks ble et avsnitt om EU erstattet med øvelser som handlet om bruk av data. Det var også viktig at språkbruken var klar og enkel å forstå. Den nordiske gruppen hadde samlinger, hvor felles problemstillinger ble diskutert. Dessuten var det nær kontakt mellom Cook og Haneklou og Briskeby. Videopptakene ble tatt opp i eget studio på Briskeby, med amatører som er kjent med hørselsproblematikk. Dette var tidkrevende og noen filmsnutter måtte tas om igjen. Cook holdt også en forelesning i Nordisk Audiologisk Selskap om prosjektet og alle de nordiske prosjektene ble demonstrert like etter at vårt første opplag var produsert i 2002. Vi foretok en revisjon i 2003 og fikk laget nye Cder. Grunnen til dette var tilbakemeldinger fra brukere og fagfolk som hadde blitt innsamlet. Undertegnede er nå AFP-pensjonist og jobbet i 2003 kun med prosjektet, hvorfor jeg takket vare tekniske fremskritt delvis har jobbet hjemmefra. Dette er én av grunnene til at avslutningen av prosjektet ble utsatt til 2003. Målgruppen er hørselshemmede som er talespråklige, men i den nordiske samarbeidsgruppen var det enighet om at et slikt verktøy ville egnet seg også for bruk av fremmedspråklige personer og dyslektikere.

KAPITEL 3 RESULTATER OG RESULTATVURDERING

I ettertid ser vi at noe kunne vært gjort annerledes. Vi blir f eks ofte spurt om det finnes lignende verktøy for barn. Det hadde sikkert vært mulig å forenkle materialet, slik at også barn kunne ha brukt det. Men der var en viss binding til det tekniske systemet, som f eks ikke tillot bruk av bilder som umuliggjorde det. Det har imidlertid blitt gitt mye positiv feedback fra voksne brukere og fagfolk, og vi selger stadigvekk. Særlig har medlemmer av lokalforeninger av HLF vist oss stor interesse, både ved å delta på samlinger her, og ved at undertegnede har reist ut. På Briskeby viser elevene stor interesse for det og programmet blir brukt i undervisningen i faget Tale/språk.

KAPITEL 4 OPPSUMMERING/KONKLUSJON/VIDEREPLANER

Det er meget lærerikt å arbeide med prosjekter, Undertegnede personlig og mange andre på Briskeby har vært med i den viktige prosess som har ledet frem til at vi nå kan tilby et brukervennlig verktøy til personer som føler at de blir forsømt på grunn av mangel på tilbud til talespråklige hørselshemmede. I Sverige foreligger det verktøy i form av videoer som handler om høretaktikk, Briskeby har søkt om midler til en lignende norsk videofilm, men fikk nå 2003 avslag på søknad om dette. Undertegnede er imidlertid sikker på at et slikt program ville være et fint komplement til Munnnavlesnings- og taletreningsverktøyet. Generelt trenger talespråklige hørselshemmede flere tilbud om støtte til selvutvikling, for sine egen og samfunnets skyld. Det handler om en forsømt gruppe, som har stort potensiale. Dette vet Briskeby som i nesten 40 år har hatt gleden av å utdanne unge hørselshemmede elever.

Vedlegg: CD-plate med veiledning

Referanser/litteratur: Siri Heyftye Skollerud, Se Hva de Sier, Unversitetsforlaget (1919)